אלא לאו דליכא עדים וקתני אומן מהימן מיגו דאי בעי א"ל לקוחה היא בידי מהימן נמי אאגריה לא [א]לעולם דליכא עדים והוא דלא ראה מתיב ר"נ בר יצחק אומן אין לו חזקה אומן הוא דאין לו חזקה הא אחר יש לו חזקה ה"ד אי דאיכא עדים אחר אמאי יש לו חזקה אלא לאו דליכא עדים וקתני אומן אין לו חזקה תיובתא דרבה תיובתא: ת"ר [א][ב]נתחלפו לו כלים בכלים בבית האומן הרי זה ישתמש בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו [ג]בבית האבל או בבית המשתה הרי זה לא ישתמש בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא (א) אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמר לי וכי אין אדם עשוי לומר לאומן מכור לי טליתי אמר רב חייא בריה דר"נ [ד]לא שנו אלא הוא אבל אשתו ובניו לא והוא נמי לא אמרן [ה]אלא דא"ל טלית סתם אבל טליתך לא האי לאו טלית דידיה הוא א"ל אביי לרבא תא אחוי לך רמאי דפומבדיתא מאי עבדי א"ל הב לי סרבלאי (ב) לא היו דברים מעולם הא אית לי סהדי דחזיוה גבך אמר ליה ההוא אחרינא הוה אפקיניה ונחזינהו אמר ליה איברא לא מפיקנא ליה אמר רבא [ו]שפיר קאמר ליה (ג)

ראה

אלא לאו דליכא עדים. עדי מסירה ואע"ג דראה: **וקתני אומן מהימן.** דקתני על בעה"ב להביא ראיה כרבה ותיובתא לאביי דאמר לא מהימן היכא דראה: **דליכא עדים ולא ראה.** ודברי הכל מהימן דמצי אמר לא היו דברים מעולם: **הא אחר.** איירי בעלמא דלאו אומן: **היכי דמי.** דבאומן אין לו חזקה ואחר יש לו חזקה: **אי דאיכא עדים.** שמסר בעה"ב לאומן בפניהם והוא דראה הטלית עכשיו בידו א"כ היאך דייקינן אחר יש לו חזקה הא כיון דאיכא עדים דבתורת פקדון בא לידו וגם רואין אותו עכשיו בידו דלא מצי למימר החזרתיו לך הא ודאי לא מהימן לומר לקוח הוא בידי דמאי שנא אומרים ואפוטרופוס שאין יכולין לומר לקוח הוא בידי והא ליכא למימר דבדאיכא עדים ולא ראה איירי והלכך אחר מהימן דהא אפילו אומן נמי מהימן לדברי הכל דהא אוקמינן לעיל (מה:) המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים ומיגו דמצי אמר החזרתיו לך כי אמר נמי לקוח הוא בידי מהימן: **אלא לאו דליכא עדים.** בשעת מסירה והלכך אע"ג דרואין אנו בידו לאחר יש לו חזקה דכיון דלאו אומן יכול לומר לקוח הוא בידי כדין כל הקונין מטלטלין מחבריהן שאין צריכין עדים אלא מכיון שהוא מוחזק בו יכול לומר שלי הוא שלקחתיו ממך: **וקתני אומן אין לו חזקה.** היכא דליכא עדים ואיכא ראה כאביי: **תיובתא דרבה.** דאמר לעולם מהימן אומן עד דאיכא תרתי. והשתא שמעינן מהכא דהמפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים דהא הדר ביה רבה לגבי דאביי ובהמוכר את הבית לקמן (דף ע.) פסקינן שאפילו המפקיד אצל חבירו בשטר אין צריך להחזיר לו בעדים. ומדקאמר גמרא אי דאיכא עדים אחר אמאי מהימן מיניה שמעינן שהמפקיד אצל חבירו בעדים ועדיין ישנו לפקדון בידו לפנינו שאינו יכול לטעון החזרתיו לך (ד) ולטעון שמכרו לי אח"כ(ה) אינו נאמן. וה"מ בשראה ותפס אבל אם לא ראה (ותפס) מהימן מיגו דאי בעי אמר החזרתיו לך כי אמר מכרת אותם לי נאמן ובשבועה. וה"מ שהפקיד אצלו בעדים אבל אם ראה טליתו ביד חבירו ומכירין בו עדים שהיה של זה הטוען לזה מה טיבו אצלך ואמר לו לקוח הוא בידי הוא נאמן דאין זה נאמן לומר הפקדתיו אצלך מאחר שאין לו עדים. וה"מ שמצא טליתו ביד חבירו שאינו אומן אבל ראה טליתו ביד אומן ואמר אומן לקוח הוא בידי אינו נאמן אא"כ יש לו עדים שלקחו מזה בפניהם (ובא הלה ונטל את שלו) ואע"פ שלא מסר לו בעדים אבל אם לא ראהו בידו נאמן האומן לומר לקוח הוא בידי ואע"פ שמסר לו בעדים דמיגו דמצי טעין החזרתיו לך כי אמר נמי לקוח הוא בידי נאמן. וה"מ דאומן אין לו חזקה בכלים שאותו אומן ראוי לתקן כגון לצבע בגד לצבוע וטלית לכובס וכן חלוק וכל בגדים בני כיבוס ולעבדן עורות. וה"מ שיש חילוק בין אומן לבעל הבית בדברים שאין עשויין להשאיל ולהשכיר אבל דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ל"ש אומן ול"ש כל אדם אם אמר לקוחין הן בידי אינו נאמן במס' שבועות (דף מו:): **בבית האומן.** שנתן לו האומן טלית של אדם אחר: **ה"ז ישתמש בהן עד שיבא הלה.** אותו שנטל טליתו של זה (ג)האומן ולא הוי שואל שלא מדעת כדמפרש לקמיה דאיכא למימר האומן נתן לו זה מדעת: **אמר רב חייא.** טעם דרישא בא לפרש מאי שנא מסיפא וכי אין אדם עשוי כו' והלכך איכא למימר שהאומן מכר טלית (ה) אחת שהוא מתקן במלות בעל הבית שצוה לו למוכרו וטעה האומן ומכר טליתו של זה ונתן לו טלית זו מדעת עד שיחזיר לו את שלו וכיון דמדעתו נתן לו מותר להשתמש בה מה שאין כן בבית האבל ובבית המשתה: **ל"ש.** דמותר להשתמש אלא שנתן לו האומן עצמו דאיכא למימר מדעת עשה: **אבל.** אם נתנו לו לזה אשתו ובניו של אומן לא ישתמש דאיכא למימר מיטעא טעו: **והוא נמי.** אומן: **לא אמרן.** דאם נתן הוא מותר להשתמש בו אלא דאמר ליה הילך טלית זו דאיכא למימר דלהכי לא אמר ליה טליתך שאין זו שלו ומדעת נתן לו חליפי טליתו שלו: **אבל.** אם אמר לו הילך טליתך כסבור הוא שזו היא שלו וטעות הוא ואסור להשתמש שלא מדעת. וכן הלכה: **רמאי דפומבדיתא.** האומנין שמקבלין להן בגדים לתקן כדאמרינן התם (חולין דף קכז.) פומבדיתא לוויך אסני אושפיזך: **אמר ליה.** בעל הבית (ו): **הב לי סרבלאי.** טליתי שמסרתי לך לתקן: **דחזיוה גבך.** בגד אחד כלו והוא שלי ומיהו העדים אין מכירין בו יפה אם זה הוא: **אפקיניה ונחזינהו.** הוצא אותו שיראו עדים שאתה אומר אחרינא הוא ואמת דבריך והוצא עצמך מן החשד: **איברא לא מפיקנא ליה.** באמת לא אוציאנו בשביל טענותיך של הבל אראה לך ממון אחרים וזהו הרמאות דלא לשם שמים מתכוין אלא לגנוב את טלית חבירו מתכוין: **שפיר קאמר ליה.** האומן. כך השיב רבא לאביי שאע"פ שרמאים הן הדין עמם דאפי' כשרים שבישראל יכולין לטעון כן:

ראה

דמהימן ואין כאן שום חידוש אלא ודאי איירי בראה ואפ"ה אומן מהימן ומשני לעולם דליכא עדים ולא ראה ולא תני לרישא לשום חידוש אלא משום סיפא דבעי לאשמועינן דינא בנתנה לו תנא נמי רישא כל זמן שהטלית ביד אומן אע"ג דפשיטא היא ואין להקשות כמאי דמשני אביי אמאי נקט בסיפא נתנה לו הוה ליה למיתני ראהו בידו אע"פ שהטלית ביד אומן דהא לא נחת תנא לאשמועינן מידי בדינא דראה ולהכי קתני נתנה לו והוא הדין דראה נמי כנתנה דמי שהיה צריך ליתנה לו על כרחו:

אלא לאו דליכא עדים. הקשה ריב"ס דהיכי מצי (ו) לאוקמי בדליכא עדים אם כן אמאי בזמנו נשבע ונוטל הא אמרינן בריש כל הנשבעין (שבועות דף מה: ושם) דאם שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם יכול לומר לו שכרתיך ונתתי לך שכרך (ז) ואור"י דלא קשה מידי דחדא דפלוגתא היא התם ועוד דהכא ליכא האי מיגו כיון שמודה במקצת ואי אמר לא שכרתיך מעולם הוי כופר בכל וחזקה דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו: **אי** דאיכא עדים אחר אמאי יש לו חזקה. ונראה דבראה איירי דאי בלא ראה אומן נמי יש לו חזקה מיגו דאי בעי אמר החזרתיו לך דאין צריך להחזיר לו בעדים אלא ודאי בראה איירי א"כ אחר אמאי יש לו חזקה כיון דאיכא עדים דבתורת פקדון בא לידו ולא מצי למיטען נמי החזרתי לך שהרי ראה ופר"ת נראה לר"י מאד רחוק על כן לא כתבתיו: **וכי** אין אדם עשוי לומר לאומן מכור לי טליתי. וטעה אומן ומכר את של זה שהיה סבור למכור את של חבירו ונתן לו את של חבירו תחתיו אבל אם לא היה עשוי לומר לאומן למכור לא היה מותר מחמת שטעה אומן ונתן את שלו לחבירו דהוי כנתחלפו לו בבית האבל או בבית המשתה וסופו שיחזיר חבירו את שלו לאומן ויחזור ויתבע ממנו טליתו:

הא אית לי סהדי דחזיוה גבך. פי' טלית שהיו בו סימנים כעין שלי ולא שהיה להם טביעות עין שהיו מכירים שהיא שלו:

שפיר קאמר ליה. דלא משוי ראה מ"ט דראה תניא תימה לרשב"א דמאי בעי למימר אי בעי למימר שפיר קאמר דלא משוי ליה ראה דלא בעי לאפוקי דנחזייה דמה צריך למימר עלה ראה תניא פשיטא דלאי מפיק ליה ויכירוה שהיא שלו דחייב להחזיר שהרי כפר ואמר לא היו דברים מעולם ונראה לו לפרש הכי שפיר קאמר כלומר שטוען טענה זו לא היו דברים מעולם דעל ידי כך לא משוי ליה ראה הואיל ולעדים לא היה בה טביעות עין ויכול לומר אחר היה אבל אי הוה טעין לקוח הוא בידי לא היה נאמן דאין לו עוד מיגו דאי בעי אמר החזרתיו לך או לא היו דברים מעולם דירא לומר כן הואיל ויש עדים שראו טלית כאותו שהוא שלו בידו והשתא אתי שפיר דקאמר מ"ט ראה תניא כלומר אע"פ שאינה ראיה גמורה של טביעות עין אלא שהיו בה סימנין כמו שלו דראה דקתני בברייתא משמע ליה בכל ענין ראיה(ח) (גמורה) אינו נאמן לומר לקוח הוא בידי:

שלא

מסורת הש"ס

א) [תוספתא ב"ק פ"י פ"ב], ב) לו מסמו. רש"ל, ג) נ"ל מהאומן, ד) נ"ל לאוקמי. ר"מ, ה) ר"מ מ"ו.

* * *

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אלא כו' ואור"י דלק"מ. קשה לי לא מה קשה במתניתין דקתני רי"א עד שיאמר שם מקצת הודאה יקשה הא יש לו מגו דכפר הכל וא"כ מוכח תירוצם השני וצ"ע:

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' (אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמר לי וכו') תא"מ ונ"ב פ"א והיא גי' רשב"ם אמר רבי חייא וכו' וכו': (ב) שם הב לי סרבלאי א"ל לא היו: (ג) שם שפיר קאמר ליה מ"ט ראה. נ"ב גי' תוס' דלא משוי ליה ראה: (ד) רשב"ם ד"ה תיובתא וכו' החזרתיו לך וטוען שמכרו לי אח"כ או משכנו בידי אינו נאמן: (ה) ד"ה אמר רב חייא וכו' טלית אחר שפוא: (ו) ד"ה אמר ליה בעל הבית לאומן הס"ד:

עין משפט נר מצוה

קנז א מיי' פ"ט מהל' טוען הל' ג סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף ה:

קנח ב מיי' פ"ו מהל' גזלה הל' ו סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' קלו סעיף א:

קנט ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

קס ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף א:

קסא ו מיי' פ"ט מהל' טוען הל' א סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' קלד סעיף א:

* * *

רבינו גרשום

אלא לאו דליכא עדים וקתני דאומן מהימן באגריה. היכא דלית ליה עדים וראיה לבעל הבית ברישא. ותיובתא דאביי דאמר דהיכא דליכא עדים כי ראה מהימן בעל הבית ותפיס ליה והא הכא אע"ג דראה בעל הבית ביד האומן לא תפיס דהאומן מהימן. וסייעתא לרבה דאמר הואיל דאיכא תרתי אבל ראה לחוד מהימן האומן דהכא נמי ליכא אלא ראה לחוד: לא לעולם דליכא עדים ולא ראה. משו"ה האומן מהימן אבל אי ראה אע"ג דליכא עדים מצי תפיס דלא מהימן האומן וכדאביי: הא אחר. כגון סוחר יש לו חזקה: היכי דמי אי דאיכא עדים. שהפקידה אצלו וראה בידי אחר אמאי יש לו חזקה. אלא לאו דליכא עדים אע"ג דליכא עדים וראה אחר יש לו חזקה אבל אומן אין לו חזקה הואיל דראה אע"ג דליכא עדים. דבאיכא עדים לא מצית לה לאוקמי משום דאיכא למיפרך אחר אמאי יש לו חזקה הואיל דאיכא עדים בשלמא לאביי ניחא משום דליכא עדים וראה מיהא תפיס דאין לו חזקה לאומן אלא לרבה דאמר דבעינן תרתי עדים וראה משו"ה אין לו חזקה אבל אי ליכא עדים אע"ג דראה יש לו חזקה והא קתני דאין לו חזקה קשיא: נתחלפו כלים בכלים בבית האומן. שהחזיר לו האומן כליו של אחר: הרי זה ישתמש בה. זה באותו כלי עד שיבא הלה ויטול את שלו ויחזיר לו את שלו אבל אם נתחלפו לו בבית האבל כו': אמר רב חייא. מפרש מאי איכא בין רישא לסיפא: וכי אין אדם עשוי לומר לאומן מכור לי טליתי. למי שמבקש ממך ודאי עשוי לומר לו וכסבור היה האומן למכור אותו טלית של אחר ומכר טליתו של זה בשגגה ומדעתו נתן לו לזה טלית שאינה שלו עד שיפשפש ויראה אחר שלו שמכר. ומשו"ה מותר להשתמש בה דמדעתו נתן לו משא"כ בבית האבל ובבית המשתה: ל"ש. דמותר להשתמש אלא שנתן לו האומן הוא בעצמו. אבל נתנו לו אשתו ובניו אין משתמש בהן דשלא מדעת יהבי ניהלה: והוא נמי. האומן אי יהיב לו: לא אמרן. דמשתמש בה; אלא דאמר ליה הא לך טלית זו סתם. משמע דמדעת יהביה ניהליה דקא ידע דלא דידיה היא ונתנה לו לישתמש בה: סרבלי. טלית: לא היו דברים מעולם. שאין בידי טליתך: אפקיניה. טלית אחרינא דאמרת דלא דידי הוא וניחזינה: אמר איברא. כלומר בודאי שלא אוציא לך טליתך: